

De tien geboden: tijdgebonden of tijdloos?

En wat is het belangrijkste onderdeel ervan?

“Wee u, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars, want u geeft tienden van de munt, de dille en de komijn, en u laat het gewichtigste van de wet na: het oordeel en de barmhartigheid en de trouw.”

Matteüs 23:23-24

Dit vers toont aan hoe moeilijk het is de verschillende delen van de wet van Mozes van elkaar te *scheiden*. De Heer verbindt het geven van de tienden van de oogst namelijk direct met het gewichtigste onderdeel van de wet, de belangrijke morele principes die de wet karakteriseerden: het oordeel, de barmhartigheid en de trouw.

Men maakt soms wel onderscheid tussen de civiele en de ceremoniële wetten, die tijdgebonden waren en alleen voor het volk Israël golden, en de morele wet, d.i. de wet van de tien geboden, die tijdloos en universeel is. Toch is dit onderscheid zeer kunstmatig, want de tien geboden bevatten zelf een viertal duidelijke verwijzingen naar Israëls volksbestaan in Kanaän, een periode die door de zonde van de natie slechts van beperkte duur is geweest. Nauwkeurige lezing van de Tien Woorden toont dit duidelijk aan (Ex. 20:1,10,12,17). Het gaat om verwijzingen naar de volgende feiten:

- (1) de exodus uit het land Egypte;
- (2) het sabbatsgebod, dat pas na de uittocht van kracht werd (vgl. Ex. 16);
- (3) het erfdeel in het land Kanaän;
- (4) de veestapel en andere bezittingen in het land.

Het voorlezen van de tien geboden in de christelijke eredienst is dan ook gebaseerd op het denkbeeld dat Israël en de kerk één en hetzelfde volk van God zouden zijn. Deze vooronderstelling is echter onjuist en werkt bijv. problemen met het sabbatsgebod in de hand. Maar de dag die voor ons als christenen speciaal aan de Heer is gewijd, is de *eerste* dag van de week, de opstandingsdag. Terwijl de sabbat de afsluiting vormt van de oude schepping, staat de eerste dag van de week in het teken van de nieuwe schepping waarvan wij de eerste vruchten zijn (Jak. 1:18).

Omgekeerd blijken bepaalde burgerlijke en ceremoniële wetten uit de boeken van Mozes echter ook in de huidige bedeling van actuele waarde te zijn. De wetten aangaande het vee zijn niet in de eerste

plaats met het oog op de dieren gegeven, maar met het oog op degenen die in het evangelie arbeiden. Zorgt God soms voor de ossen? Zeker, maar Hij heeft in de eerste plaats Zijn apostelen op het oog. En zoals de priesters deelden in de opbrengst van het altaar, hebben Gods dienstknechten thans ook recht op de nodige ondersteuning (vgl. 1 Kor. 9:8-14).

De Heer Jezus rekent in Matteüs 23 zowel de voorschriften voor de tienden als de drie belangrijke morele principes ‘het oordeel, de barmhartigheid en de trouw’ tot dezelfde wet (Matt. 23:23; vgl. Hos. 6:6; Mi. 6:8; Zach. 7:9). Het oordeel is hier de juiste beoordeling, een rechtvaardige behandeling van de naaste. Het oordeel (Gr. *krisis*) is in feite het goddelijk recht, dat straks volmaakt zal gelden in het Vrederijk (vgl. Matt. 12:18,20). Het heeft evenals de barmhartigheid en de trouw te maken met onze houding ten opzichte van onze medemensen en medegelovigen. De Heer maakt slechts onderscheid tussen bijzaken en hoofdzaken, doordat Hij de morele beginselen het *gewichtigste* deel van de wet noemt. Als de grote Wetgever heeft Hij deze belangrijke morele principes zelfs nog aangescherpt in de bergrede (Matt. 5-7), en later ook een *positieve* samenvatting van de beide tafels van de wet gegeven. Het gaat om de totale liefde van ons hart tot God, en het liefhebben van de naaste als onszelf (Matt. 22:34-40).

Paulus werkt de geboden van de wet ook in positieve zin verder uit in zijn brieven, maar stelt tegelijkertijd dat de christen niet onder het *regime*, het bestel van de wet verkeert, maar onder dat van de genade (Rom. 6:14). De heerschappij van de genade stelt Christus en de Geest centraal. De christen is nu wettelijk aan Christus onderworpen en hij vervult de wet van Christus, d.i. de wet van de liefde (1 Kor. 9:21; Gal. 6:2), door een leven naar de Geest. De genade gaat dus verder dan de wet en de vrucht van de Geest omvat meer dan formele gehoorzaamheid aan de tien geboden (Gal. 5).

Het antwoord op de gestelde vraag is dus tweeledig: enerzijds zijn de Tien Woorden tijdgebonden, doordat

ze aan Israël als natie gegeven zijn; anderzijds zijn ze tijdloos, doordat ze door Christus – door Zijn volbrachte werk en de uitstorting van de Heilige Geest hier op aarde – op een hoger plan zijn gebracht, zodat

de rechtvaardige eis van de wet nu daadwerkelijk vervuld wordt in hen die wandelen naar de Geest (Rom. 8:4).

Boeken om de Bijbel 2011

